

סי' שכח' ס"ה מכה שאינה של חלל נשאלים בבקי ובחולה

- טור ס"ה.
- דרכי משה אות א'.
- ב"י.
- שו"ע.
- מג"א (ס"ק ה') עם מחצית השקל.
- מבואר במג"א ע"פ ביאור המחצית השקל, שהשו"ע חולק על רבינו ירוחם וסובר שמחללים שבת ג"כ על דברים שעתה אין לו סכנה ויכול לבוא לידי סכנה, (ולא זכיתי להבין דעת הרבינו ירוחם, אם יש למישהו ביאור אשמח לשמוע!).
- משנ"ב.

סי' שכח' ס"ו מכה שעל גב היד וגב הרגל

- טור ב"י שו"ע.
- פסקי תשובות (אות טז').

סי' שכח' ס"ז בענין מכה ע"י ברזל, ובענין חום גבוה

- טור ב"י שו"ע משנ"ב וביאור הלכה על סעיף ז'.
- פסקי תשובות אות יט' מתחילה עד ובשו"ע בהמשך דבריו וכו'.

חום גבוה

- דירשו (אות 24).
- חזון עובדיה (ח"ג דף רמדי').

סי' שכח' ס"ח לחץ דם

- ב"י שו"ע משנ"ב על סעיף ח'.
- דירשו (אות 25 מתחילה עד ולענין מכה).

**סי' שכח' ס"ט
דלקת בעניים**

- טור ב"י שו"ע משנ"ב על סעיף ט'.
- פסקי תשובות (אות כב' מתחילה עד עוד יש לציין).

אוצר החכמה
114762

הכאה, אבל¹³³ מכה וחבורה שאף בחול אין ממהרים לטפל בה, אין לחלל שבת עליה.

אכל או שתה רעל, בלע חפצים

שונים, נתקע עצם בגרונו

ז. שם: וכן מי שבלע עלוקה. והיא¹³⁴ תולעת קטנה ומצויה במים, וכשהאדם בולעה היא מוצצת הליחה שבמעיים ונמצא כריסו צבה.

ובכלל זה מי¹³⁵ שבלע כל סוגי דברים רעילים בכמות אשר עלול לגרום לסכנת הרעלה, אפילו אינו אלא ספק אם יגרום להרעלה, מחללים את השבת תיכף ומיד ובבהילות.

וכמו כן אם¹³⁶ בלע °מחט או חתיכת זכוכית חדה או כל חפץ חד אחר, אבל אם בלע מטבע או חפץ אחר שאינו חד, ונכנס למעיו, ואינו בקוצר נשימה או שיעול שאינו פוסק, אין בו חשש סכנה, כי בדרך כלל יוצא עם הקיבה מאליו, ואפילו אם יהיו זקוקים להוציאו, אינו צורך דחוף כדי לחלל עליו את השבת.

ואם נתקע עצם בגרון, רשאי לעשות את הסגולה המובאת בגמרא (שבת ס"ז). "מי שיש לו עצם בגרונו מביא מאותו המין ומניח על קדקדו, ולימא הכי 'חד חד נחית בלע בלע נחית חד חד', ואין בו משום דרכי האמורי", והוא¹³⁷ בדוק ומנוסה, אך יזהר לקחת עצם שיש עליו עדיין קצת מבשר הדג, כדי שלא יכשל בחשש איסור מוקצה, ועיין לעיל סימן ש"ח אות מ'.

ואנשי ההצלה ועל החולים לבדוק בערב שבת ולראות מה ניתן להכין ולסדר עוד קודם השבת, כדי שיוכלו לימנע מלחלל שבת בכדי.

ומכל מקום רשאי¹²⁷ החולה אפילו שאין בו סכנה לשהות במוסד רפואי כשצריך לכך עפ"י המלצת הרופאים, והגם שמחללים שבת בגללו שלא כדין, אלא שעליו להשתדל עד כמה שידו מגעת (בדרכי נועם) למנוע חילולי שבת הנעשים בשבילו שלא לצורך.

סעיף ה', שו"ע: נשאלין בבקי ובחולה. עיין להלן אות כ"ג פרטי דינים בזה.

מכה וחבורה בנגב היד והרגל

טז. סעיף ו', שו"ע: מכה שעל גב היד וגב הרגל וכו' הרי הם כמכה של חלל. והיינו¹²⁸ היד והרגל מלמעלה בצד של הצפרניים, וגב¹²⁹ האצבעות עצמם אינן בכלל זה, אלא הכוונה על החלק מעל קשרי האצבעות ולמעלה עד הפרק, וברגל עד החיבור לקנה הרגל, כי¹³⁰ במקום זה יש ריבוי ורידים וגידים בולטים, ומיעוט בשר חופה עליהם, ומכה חזקה במקום זה עלול להיות סכנה כאשר¹³¹ מלווה בנפיחות וכאבים חזקים, וכן חתך עמוק או עצם זר שנכנס לגב היד והרגל, וכל שכן כשמתפתח נפיחות וזיהום, אפילו¹³² מאליה שלא מחמת

שבת 'הותרה' אצל חולה מ"מ מה שאפשר לעשות מער"ש חייב לעשות, אלא שאם עבר ולא הכין מער"ש רשאי לכתחילה לעשותו בשבת, וכמב' בחת"ס שם. 127. שש"כ פ"מ סעי' י"ח. ועיי"ש בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל שאם רוצים אנשי הצוות יהודים למדוד חום °ולחץ דם וכו' ולרשום, ואינו זקוק לכך כי אפשר לכתחילה להמתין למוצ"ש, אך אם יסרב ירשמו שמסרב למדוד, אולי עדיף שימדוד כי הרישום פחות יותר, אך אם °המדחום או מד °לחץ דם דיגיטאלי (אלקטרוני) עדיף שיסרב. 128. ערוך השלחן סעי' כ"ה. 129. קצוה"ש סי' קל"ו הערה א'. 130. ס' מנחת שי עפ"י האו"ז (ע"ז סי' קמ"ח). 131. ס' חוט שני פרק פ"ט סק"ד. 132. שו"ע הרב סעי' ו'. 133. ס' חוט שני שם. והנה בשש"כ פל"ב סעי' י"א כתב שלפי דעת רופאים אין הבדל בין מכה ופצע וזיהום במקומות אלו למקומות אחרים, ויש לדון בכל מכה ופצע וזיהום לגופו של ענין (וכדלהלן אות י"ט), וע"כ צריך לומר שנשתנו הטבעים, וע' לעיל אות ט'. 134. שו"ע הרב סעי' ו'. 135. שש"כ פל"ב סעי' י"א. 136. שם ובתוספת ביאור. 137. הגהות

כפי שידוע גם כיום, כשהברזל מזוהם עם חלודה עלול הדבר לגרום לזיהום והרעלת דם ויש בו משום סכנה, ואפילו בחתך שאינו עמוק, אא"כ האדם בהגנה מפני זיהומים כאלו על¹⁴⁴ ידי חיסון, שאז די בניקוי וחבישה פשוטה¹⁴⁵ ואין צריך לחלל שבת, כיון שאין החתך עמוק. ובחתך¹⁴⁶ עמוק אשר מגיע עד לוריד או עורק, אפילו נעשה על ידי סכין וברזל נקי לחלוטין או כל דבר אחר, בכל ענין מחללים שבת כדי לעצור את הדם, כי עלול להיות סכנה מחמת איבוד דם רב (ובענין תפירה בשבת - עיין להלן שי"ז אות ד').

והכאה יבישה (חבטה) מחמת ברזל או דבר אחר, וכן דלת וחלון הנסגר על אצבעותיו, וכיוצב"ז, אשר אינו יוצא דם, אלא נצרר הדם ונתנפח העור, אם הפציעה קלה, די¹⁴⁷ בחבישה או בהנחת קומפרסים¹⁴⁸ עליו, ובפציעה קשה וגדולה יש לשאול רופא, ואם אין רופא אין להחמיר במקום פיקוח נפש.

ובשו"ע בהמשך דבריו: ועל שחין וכו' ועל סימטא הנקרא פלונקרו בלע"ז. והוא הנקרא בזמנינו פרונקל¹⁴⁹ (חטט, מורסא), שהוא זיהום

נשיכת כלב ושאר בע"ח, והכשת נחש ועקרב ועקיצת דבורה וצירעה

יח. שם: וכן מי שנשכו כלב שוטה או אחד מזוחלי עפר הממיתים, אפילו ספק אם ממית אם לאו הרי הם כמכה של חלל. ובכלל זה נשיכת¹³⁸ כלב וכן שאר בעלי חיים החשודים אפשר כנגועים¹³⁹ בכלבת או שאר מחלות נגיפיות, וכן שריטת חתול, הכשת נחש¹⁴⁰ ועקרב, ומותר¹⁴¹ להרוג ולצוד הנחש והעקרב כדי לקחתם מומתים (אפילו דרך רשות הרבים) כדי שיוכלו לזהותם ולתת את הטיפול הנכון.

ועקיצת דבורה או צירעה (דבור), יתושים וכדומה, אין¹⁴² בו מצב של סכנה, אא"כ ידוע שגופו אלרגי לעקיצתו, והיינו שמקבל קוצר נשימה או חומו עולה או תפרחת בגופו, שאז יש לחלל שבת תיכף ומיד ובבהילות.

פצעים וחתכים, נפיחות וחטמים (פרונקל) מורסות וכוויות

יט. סעיף ז', שו"ע: מחללין שבת על כל מכה שנעשית מחמת ברזל. הכוונה¹⁴³ על חתך הנעשה על ידי סכין או מסמר ושאר כלי ברזל, אשר

רעק"א (על הגמ' שם) בשם מהרי"ל. 138. שש"כ פל"ב סעי' י"א. 139. ואלו הבייתיים המתורבתים שיש להם בעלים, בדרך כלל מחוסנים ואינם נגועים בכלבת ושאר נגיפים, ואין לחלל שבת אא"כ הנשיכה עמוקה שנקרע בשר וגידים, וכדלהלן אות י"ט לענין פצע וחתך. 140. אא"כ ידוע ודאי שאינם ארסיים, שאז בד"כ אין צריך לחלל שבת. 141. ס' נשמת אברהם סי' שט"ז סק"א. והנה בקצוה"ש (סי' קל"ז הערה א') כותב שמותר לצוד עקרב הנושך ולטגנו בשמן על האש ולמרוח על מקום הנשוך ומתרפא לגמרי, והוא רפואה בדוקה שמחללים עליה את השבת, עיי"ש, אמנם יש לציין כי בזמנינו שיש שיקויים מיוחדים הניתנים ע"י עירווי המנטרלים את הארס, אין לחלל שבת עבור הסגולה הנ"ל, וכ"מ מדברי קצוה"ש (שם) שאין דבריו אמורים אלא כשאין רופא מיוחד. 142. שש"כ פל"ה סעי' ל"ט, ועיי"ש שבמקום העקיצה שנעשה אדום ונפוח רשאי לרחוץ במים מהולים בחומץ או לימון ומי קרח, אבל אסור להשהות ולשרות מקום העקיצה בהם, דמוכח דלרפואה קעביד (וכדלקמן בשו"ע סעי' מ"ד ומשנ"ב שם), אא"כ יש לו יסורים אשר נחלש כל גופו. 143. ע' ב"י להלן (ד"ה פדעתא) בשם רש"י (ע"ז כ"ח). שהוא פצע מכת חרב, ובביה"ל הכא (ד"ה מחמת) בשם תבואות שור 'חיתוך בנחת' וכו'. 144. ובשש"כ פל"ה סעי' מ"א אם לדעת רופא יש לעשות בדחיפות זריקת טטנוס למי שנחתך בברזל מוחלד כדי למנוע זיהום, מותר לחלל שבת עבור זה, אם אינו סמוך לצאת השבת. 145. ולהלן אות מ"ו יתבאר כיצד מותר לחבוש בתחבושת ומתי מותר להניח פלסטר וכיצד, ובענין מריחת משחה ראה אות מ"ה. 146. מור וקציעה הכא, קצוה"ש סי' קל"ז הערה ב', שו"ת או נדברו ח"ו סי' ז', שו"ת שבט הלוי ח"ח סי' ע"ט. 147. קצוה"ש שם. 148. ובענין עשיית קומפרסים בשבת עיין סי' ש"ב אות כ"ח. 149. וכן בתהל"ד סק"ט בשם

ראש וחולשת שאר איברי הגוף הבא מחמת הצטננות או שפעת או וירוס וכיוצב"ז, המלווה בחום, אפילו חום גבוה, ואין מחללין עליו את השבת, אלא באיסורים דרבנן (אמירה לנכרי, אמבטיות קרות וכדו'), ובלקחת¹⁵³ תרופות.

ואם המצטנן חומו גבוה מאד¹⁵⁴ ואינו יורד ע"י תרופות להורדת חום, או שיש לחולה חולשה יתירה מאד, או בתינוקות וזקנים ותשושים ומעוברות וכיוצב"ז, וכל שכן כשיש סימני התייבשות¹⁵⁵ מחוסר נוזלים (עקב חוסר שתיה או שלשולים והקאות או הליכה בשמש וכדו'), שאז אפילו אין חומו גבוה מותר לחלל שבת כפי המצטרך.

ואם החום נובע מחמת זיהום¹⁵⁶ ודלקת, כגון מחלת השושנה, דלקת ריאות, דלקת¹⁵⁶ קרום המוח, דלקת כליות ודרכי השתן, דלקת פרקים, וכל כיוצא¹⁵⁷ בזה, אפילו¹⁵⁸ אין החום גבוה רשאים לחלל שבת כפי המצטרך כדי לקבל חוות דעת רפואית על תרופת האנטיביוטיקה המתאימה לחולה זה, ומותר לחלל שבת כדי להשיג בהקדם את התרופה המתבקשת.

הנעשה תחת העור המלווה במוגלא ובנפיחות, ובדרך כלל¹⁵⁰ ניתן להמתין עד מוצאי שבת, אבל אם¹⁵¹ נמשך ממנו קו אדום, או אם נעשה נפיחות¹⁵⁰ ודלקת בבלוטות הלימפה (ליד המפרקת, בצוואר, בבית השחי, והמפסעה) יש לחלל שבת מיד.

ובטיפול¹⁵² בכוויה (וכן בפצעי לחץ), שנעשה אדום וכואב בשטח גדול בגוף האדם, או שנוצרו שלפוחיות או נחרך ונתקלף העור ועלול להזדהם, או במקומות רגישים כמו בפנים וכף היד ופרקי הגוף, או במקום קרוב לדרכי הנשימה, וכן אצל תינוקות וקשישים וחולים כרוניים, בכל אלו יש בזה משום חשש סכנה.

ובענין הטיפול בפרונקל (חטט, מורסה, ציסטה) בשבת - נתבאר להלן אות נ'.

חום גבוה לענין חילול שבת ולקחת תרופות, וחום נמוך

כ. שם: ועל מי שיש לו קדחת חם ביותר או עם סימור. לאפוקי קדחת המצוי שבא מתחילה הקרירות, ואחר כך החמימות, אין זה בכלל חולה שיש בו סכנה (מ"ב סק"כ). והוא כאב

שלחן עצי שיטים שהגירסא הנכונה בשו"ע פ' פרונקלו'. 150. זולת פרונקל על השפתיים שיש בו יותר חשש סכנה, וע' שו"ת צי"א ח"ח סי' ט"ו פרק י'. 151. שש"כ פל"ב סעי' י"א. 152. שם פל"ה סעי' ל"ח. ובכלל זה כויה מהתזות חומר¹⁵⁰ כימי חזק על גופו. 153. ובקצוה"ש סי' קל"ח הערה ל"א מ-38 מעלות צלסיו (100.4 פרנהייט) רשאי ליקח תרופות, אמנם בשו"ת אז נדברו ח"א סי' ע"ט (אות ס') דתלוי לפי מה שהוא אדם, כי יש אנשים אשר בקצת חום נופלים למשכב או נחלש כל גופם, ויש אשר מהלכים כהרגלם גם ב-38 מעלות חום, ואסור להם ליקח תרופות, אא"כ יודע שאם לא יקח יעלה חומו יותר ויפול למשכב, שרשאי תיכף לקחת תרופות כדי למנוע מצב זה, וכדכתבנין באות ב'. 154. ולדברי שו"ת שבט הלוי ח"ג סי' ל"ו היינו יותר מ-40 מעלות צלסיו (104 פרנהייט), אך תלוי לפי מה שהוא אדם, וכשהחולה דורש טיפול, אזי לב יודע מרת נפשו, ואפילו פחות מכך מחללין, ע' בשו"ת אג"מ דלהלן. 155. אפטיות¹⁵⁰ וחוסר תגובה. 156. והסימן לזה כשיש יסורים גדולים מאד כשמרים ראשו כלפי מעלה. 157. ולענין דלקת בשורשי השיניים¹⁵⁰ ובחניכיים - עיין לעיל אות ח' ולענין דלקת עיניים - להלן אות כ"ב ודלקת גרון ואזניים בדרך כלל אין בו משום סכנה להמתין עד צאת השבת, אא"כ חריף מאד ובחום גבוה - ע' שו"ת באר משה ח"ו סי' נ"ז. וטיפות אזניים וכדו' מותר בכל ענין כשיש דלקת, וכשאינן דלקת דווקא כשהוא בגדר נחלש כל גופו או נפל למשכב מחמת הכאב, וליתן צמר גפן להגן מפני הקור אין בו משום מעשה רפואה כלל, כמבואר בשו"ת מהרש"ג ח"ב סי' קכ"ו, אך אסור להטבילה בשמן וכדו', ואסור לעשות בשבת כעין 'פתילה' מצמר גפן כדי להכניסה לאוזן, וכדלקמיה בסוף הסימן במשנ"ב ס"ק קנ"ב ושם אות ע"ה. ובענין לקרוע חתיכת צמר גפן - עיין סי' ש"מ אות ל"ה. 158. שו"ת אגרות משה ח"א סי' קכ"ט,

(צהבת), אצל חולים כרוניים וקשישים ותינוקות ומעוברות, יש בו משום פיקוח נפש לחלל שבת כפי¹⁶³ המצטרך, ולשאר אנשים יש לדון לפי הענין, ובודאי טיפול תרופתי מותר לקחת לכתחילה.

מיחושים ^ודלקת עיניים, חבלה
וכניסת גוף זר, עוורון פתאומי או
מקרני אור

כב. סעיף ט', שו"ע: החושש בעינו או בעינו ויש בו ^וציר וכו' מחללין עליו את השבת. ואע"ג דמשום סכנת אבר אין מחללים באיסור דאורייתא וכו', עין שאני, דשורייקי דעינא (נימי העין) בליבא תליא, ואיכא סכנת נפש - גמרא ע"ז כ"ח: (מ"ב סקכ"ב). ולרופאים¹⁶⁴ בימינו לא ידוע דבר זה שסכנת העין היא סכנה גם ללב, אמנם לא מפיחם אנו חיים, וכיון שלא מצינו בפוסקים לומר שנשתנו הטבעים, בהכרח לנו לומר שעדיין חסר הידיעה לחכמי המדע בנושא זה.

ולכן בכל מצב של ^ודלקת חריפה¹⁶⁵ בעין אשר יש בה סכנת עוורון אילולא מטפלים בו מותר לחלל עליה את השבת, הגם שלדברי הרופאים אין זה אלא סכנת אבר, וכן כאב¹⁶⁶ בעין הדוקר כמו ^ומחט או כשהעין אדומה ושורפת וקודחת מחום, מותר לחלל את השבת,

ואדם¹⁵⁹ שיש לו חום גבוה וגם מרגיש רע, וסיבת החום אינה ידועה, מותר לחלל שבת כדי לברר סיבת החום, ואם החולה קשיש או תינוק מותר לחלל שבת גם אם החום אינו גבוה באופן ניכר, כשהרגשתו רעה.

ויש לדעת, כי חום¹⁶⁰ נמוך מאד, גם כן סיבה הוא לחלל שבת כפי המצטרך, כי יש בה חשש סכנה.

ולענין מדידת החום על ידי מכשירים דיגיטליים ^וגלאי חום וכדומה, נתברר לעיל סימן ש"ו אות כ"ו וסימן ש"כ אות כ"ח וסימן ש"מ אות ט"ז.

חולי של ריבוי דם בגוף, ^ולחץ דם
שאינו מאוזן, צהבת

כא. סעיף ח', שו"ע: מי שאחזו דם מקיזין אותו אפילו הולך על רגליו. והוא מחלה המצויה גם בזמנינו, אם כי אינה שכיחה, של ריבוי דם (מוגלובין מעל 17 נקודות), העלול¹⁶¹ להיות מסוכן לתפקוד הלב והריאות ומערכת העיכול ושאר האיברים הפנימיים.

וכן במקרה¹⁶² של לחץ דם גבוה מאד או נמוך מאד עם הרגשה כללית רעה מותר לחלל שבת כפי מצטרך, ומי שלחץ דמו מאוזן על ידי תרופות, מותר לקחתן בשבת כאשר לדעת הרופא רצוי לקחתם יום יום.

ומי שדמו מזוהם עקב ^ודלקת נגיפית בכבד

שו"ת אז נדברו ח"א סי' כ"ח. 159. שש"כ פל"ב סעי' י"א בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל. וע"ע בזה בשו"ת אג"מ שם, שהוא מ-39 מעלות צלסיוס, וע' חו"א סי' נ"ט סק"ד (לענין תינוק). ומש"כ על דבריהם בשו"ת באר משה שם, סידור אוצרות ירושלים בשם הגר"פ אפשטיין זצ"ל, ובשו"ת צי"א ח"ח סי' ט"ז פ"ז אות ג'. 160. והיינו בסביבות 35 מעלות צלזיוס, ואם הוא בחוסר תגובה (אפטיות), יש לחשוש גם בפחות מ-36 מעלות צלזיוס. 161. ע' שו"ע יו"ד ריש סי' ס' ובבה"ט ודרכי תשובה שם עפ"י הרמב"ם ושאר ראשונים. 162. ס' חוט שני פרק פ"ט סקט"ו. 163. ומותר גם לעשות הסגולה הנודעה ע"י הנחת יונים בטבור החולה או אמבטיה עם דגים אשר מושכים הזיהום ומתים, והוא סגולה טבעית (ע' לעיל אות ו') אשר מותר לחלל שבת עליה אם יש חשש שבהמתנה עד למוצ"ש יורע מצבו של החולה. 164. ס' קב ונקי סי' ק"ב בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל. וע' לעיל אות ט'. 165. וכדאיתא בטושו"ע ובפוסקים הכא, אמנם כל שאינו באופן קיצוני, אפילו נוטף ריר ודמעות, אין אנו בקיאים בזה לומר לחלל השבת באיסורים דאורייתא, ע' שו"ת שבט הלוי ח"ח סי' ע"ג. 166. שו"ע הרב סעי' ט' עפ"י הגמ' והרמב"ם

וכן כשיש¹⁶⁷ כאבים חזקים מאוד בלתי מוסברים בחלל העין. וכמו כן מותר לחלל את השבת במקרה¹⁶⁸ של חבלה קשה בעין או כניסת גוף זר, או חומר¹⁶⁹ כימי חריף שאינו יוצא, וגורם לזיהום שעלול להתפשט, והרי זה בחשש סכנה. אמנם עוורון וטשטוש ראייה שנגרם עקב פגיעה ברשתית מחמת קרני אור חודרות (הסתכלות על השמש, קרן לייזר, קרניים של גיצי ריתוך (ממכונת רתכת (הלחמה)), כיון שאינו מלווה¹⁷⁰ בדלקת או חולי, אין¹⁷¹ מחללים את השבת באיסורים דאורייתא אלא ע"י נכרי או בשאר איסורים דרבנן, ויש¹⁷² המצדדים להקל גם בזה.

אבל עוורון¹⁷³ פתאומי, אפילו בעין אחת, (או ראייה כפולה, או ירידה חדה פתאומית בראייה) כשאין ידוע סיבת הדבר, מותר לחלל בעורקי העין והראש, או מחלה בכלי הדם (לחץ דם גבוה, סוכרת), ויש בו משום חשש סכנה, ולפעמים טיפול דחוף יכול להציל הנפש. ועוד יש לציין כי כיון שישורייקי דעינא

והטור. 167. ס' נשמת אברהם ח"א סי' זה סקכ"ו, כי עלול להיות מלחץ תוך עיני מוגבר המהווה סכנה. 168. שם, ס' חוט שני שם. 169. בהג' חכמת שלמה להגר"ש קלוגר זצ"ל על גליון השו"ע (סעי' מ"ו) שדן בזה, ומצדד להקל כשיש סכנת עוורון בשתי עיניו, דסומא פטור מכל המצוות ואינו יכול בתלמוד תורה, ומוטב לחלל עליו שבת אחת על מנת שישמור וכו', אך עיי"ש שלא מלאו לבו להקל בזה אלא בצירוף עוד טעמים להקל. ובדעת תורה הכא (סעי' י"ז בסופו) לאחר אריכות דברים עפ"י הראשונים מסיים "ואולי רק בעוורון על ידי שתפקע העין, אבל אם תישאר (בשלימותה) אלא שיכחה המאור לגמרי י"ל שאינו נוגע להלב, שהרי כמה אנשים סומים והם בריאים וחיים". ובשו"ת שבט הלוי ח"ח סי' ע"ג פשיט"ל שאינו אלא סכנת אבר, ושכן הוא בשו"ת חתן סופר סי' ל"ד. 170. שו"ת בנין צבי (לאב"ד ויטצען) ח"א סי' נ"ג דע"י עוורון יסתכן לפעמים ליפול בבורות וליכשל בעץ ואבן, ואין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב (וכעין חולי הנפילה דלעיל הערה 67), ובשו"ת צי"א חכ"ב סי' כ"ג מחזיק דבריו שכן יש להכריע הלכה למעשה. 171. שו"ת שבט הלוי שם. 172. אגלי טל מלאכת טוחן סקל"ח אות ז'. 173. וכפי המבואר בסי' ש"ב אות כ"ח. 174. וכדלקמיה אות מ"ה, ואם מתמרר על ידי פתיחת וסגירת העין לית לן בה. 175. שו"ת אבני ישפה ח"ה סי' ע', ועיי"ש שאינו רק כמניעת חולי המותר (כדלקמיה אות ס"ד) אלא הר"ז בגדר תרופה לחולי הקיים, כעין תרופה לסלק כאבי ראש וכיוצב"ז. 176. ע' משנ"ב להלן סקס"ז, וה"ה לנידון דידן, אבל לשים טיפות רפואיות וכדו' המרפאים שלא יצא הרבה ליחה, הר"ז בכלל רפואה של מיחוש קל בעיניים, ואינו כדלעיל. 177. אך יזהר מאד מסחיטה אם עושה 'קומפרסים' ביד או צמר

ובגדר מכה שעל גב היד או גב הרגל, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ד פפ"ט ס"ק יא) דהיינו כל דבר משונה על גב היד והרגל שיש לחוש בו לסכנה, וכגון נפיחות או כאבים חזקים, וכן חתך עמוק או עצם זר שנכנס לגב היד. אך סוג חבורה שאפילו בחול אין ממהרים לטפל בה, ודאי שאין מחללים עליה את השבת, אפילו אם נמצאת היא על גב היד או הרגל.

[משנ"ב ס"ק יט]

חם פ' יו"ת ר"ד.

(24) וכל זה, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' קכט) הוא דוקא בחום הנגרם מצינון בעלמא, או שבא מאבר חיצוני כגון מהיד או מהרגל, וכן חום הבא מחולי בחוטם או בצואר, אבל חום הנגרם ממחלה שבאברים הפנימיים, כגון הריאות וכדו', הרי הוא כמכה של חלל, ומחללים עליו את השבת אפילו אם אינו אלא חום מועט. ובשיעורו של חום זה, כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שכיון שמחללים שבת אף על ספק סכנה, יש לחלל את השבת אף אם אינו אלא בשיעור של מאה ושניים מעלות פרנהייט [שהן 38.9 מעלות צלזיוס], ואם החולה חושש, יש לחלל את השבת גם בקרוב למאה ואחד מעלות פרנהייט [שהן 38.3 מעלות צלזיוס], שאף אם אין זו מכה של חלל, מ"מ אם החולה אומר שצריך לחלל עליו את השבת שומעים לו.

ובשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' לו) כתב, שבחום של יותר מארבעים מעלות ודאי יש לחוש לסכנה, והוסיף (ח"ח סי' סו), שמי שיש לו קצת חום אלא שמלווה בשיעול וכדו', דינו כחולה שאין בו סכנה ומותר לו לקחת תרופות. ודעת הגר"ש אויערבך (שש"כ פל"ב סי"א אות א), שכל עוד לא הוברר שהחום נובע מסיבה שאינה מסכנת את החולה, הרי הוא בכלל חולה שיש בו סכנה. ודעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ד פפ"ט ס"ק טו) שאם אין החום יורד על ידי תרופות המיועדות להורדת החום, הרי הוא בכלל חולה שיש בו סכנה.

[משנ"ב ס"ק כא]

ד'ספנתא הוא 25.

(25) ובגדר 'אחזו דם', דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ד פפ"ט ס"ק טו) שזה מה שקרוי בזמנינו 'לחץ דם' [גבוה או נמוך], ויש אופנים ששייך בו פיקוח נפש.

ולענין מכה שנצטר בה דם, כתב לקמן (סי' תצו ס"ק ח) בשם האיסור והיתר שאין זה נחשב כחולי פנימי, וכיון שאין היא גורמת צער גדול כל כך ויכול החולה להמתין עד למחרת בלא סכנה, אסור להקזו לו דם כלל, אפילו ביו"ט שני, ואפילו על ידי נכרי.

ש"ז אויערבך (שם) צידד שמותר. לך לבית הכנסת ה' יו"ד ח"ד סי' יג אי שיפול למשכב התורה, ילך, ואם

לעשות לרפואתו חוט שני שם פצ"ד זלאכות אלו, דינו כשיו את השבת. השבת הוא עתיד ח"ג סי' טט) שאם זותר כעת לסמוך ז השבת, אך אם לסמוך על הנס,

ת, כתב הגר"ש"ז (א) שכשם שאין אכילו דבר היתר, נה בהמתנתו אין זתין עם החולה

תה ניתוח דחוף, מחמת ניתוחים שלמה ס"ק ט

לי ו'ספנתא 22.

ואין סומכים על הקובץ שיעורים בנה שאדם אינו להישמר ממנה,

ה לקרות, כתב ק פיקוח נפש. סי' לו) שספק ית ספק בלבד,

ח. חולה שחש ברע ויש לו חום גבוה, ארבעים מעלות ומעלה, וניסה להוריד את החום על ידי תרופות כגון אקמול, והחום בתוקפו, ולא נקבעה סיבת החום, מותר לו לפנות לבית החולים לבדיקות וטיפולים. אבל אם אחזה אותו הצטננות רגילה, וידוע שרגילות היא שמקבלים חום בגללה, הוי חולה שאין בו סכנה^(ח).

ע"ש. וכ"כ בשו"ת באר משה ח"ו (סי' נו). והנה אין לחשוש דשמא אם לא ניתן לו מיד הטיפול הדרוש (תוך חילול שבת), עלולה להיות תסבוכת של מחלה רצינית ויסתכן. וכמ"ש בשו"ת אגרות משה האו"ח (ח"ג סי' צא), שאף חולה שאין בו סכנה אם עלול להגיע למחלה אחרת המסוכנת, יש להחשיבו כחולה שיש בו סכנה. שכיון שאין דבר זה אלא רק חששא בעלמא למיעוטא דמיעוטא, אין מחללים שבת ע"ז, כי אם באיסור שבות מדרכנן. וכן הסכימו הרופאים בזמנינו. כן כתב בשו"ת ציץ אליעזר חלק ח (סי' טו עמוד צא), בשם הרופאים. ועל סמך דברי הרופאים דחה בשתי ידיים מה שהיקל בשו"ת אגרות משה (ח"א האו"ח סימן קכט), שאפילו בחום גבוה של שלשים ושמונה או שלשים ותשע מעלות מחללים שבת. דליחא. ומחכו עלה הרופאים. ע"ש. ותנא דמסייע לן הוא החזון איש אהלות (סימן כב ס"ק לב) ד"ה בפ"ת. דלא מקרי ספק פקוח נפש בדברים שבעתיד, שבהוה אין להם כל זכר, שאין אנו בקיאים בעתידות. ע"ש. וכן הוא באגרות החזון איש ח"א (סי' רב). וכ"כ בס' שבט מיהודה (עמוד מט), דלא נקרא ספק פקוח נפש, אלא כשסיבת הסכנה כבר ישנה לפנינו, משא"כ כשהסכנה עדיין איננה, אלא שהיא יכולה להתפתח אח"כ, אינה בגדר פקוח נפש. (ובשו"ת הרדב"ז ח"ג סי' תקעו כתב, שאין להתיר אמירה לעכו"ם כדי שלא יבא החולי כשעדיין לא בא). וע"ע בשו"ת בנין ציון ח"א (סי' קלז), שכתב, שאע"פ שיש כלל בידינו שאין

(חלק ח סי' פ). וע' בשו"ת ציץ אליעזר חלק ח (סי' טו עמוד קיד). ע"ש. והניף ידו שנית בציץ אליעזר חלק יד (סי' נא) והעלה, שיש מקום להתיר החזרת עצם שיצא ממקומו מידו או מרגלו, אפילו אם אין שם בודאי סכנת אבר, שעכ"פ יש קצת חשש לסכנת אבר, אע"פ שהוא חשש רחוק. וע"ע בשו"ת דברי שלום ואמת (סי' יא). ע"ש.

ח) הנה הרמב"ם (פ"ב מהל' שבת ה"ה) כתב, החום שמסמר את הברש, כמכה של חלל דמי. וכן בש"ע (סי' שכח סעיף ד): "מי שיש בו קדחת חם ביותר או עם סימור". והיינו כדאמרינן בנדרים (מא סע"א), האי אישתא פרוונקא דמלאכא דמותא היא. ע"ש. והגאון צפנת פענח שם כתב, שאינו סכנה ממש אלא שמביא לידי סכנה. אולם נראה שאם ידוע שהחום בא מחמת הצטננות אין כאן סכנה. ודינו כחולה שאין בו סכנה. וכמ"ש בערוך השלחן (סי' שכח סעיף כו). וכ"כ בשו"ת הרשב"א ח"ג (סי' ריד), דהא דאמרינן בפסחים (כה:): אישתא צמירתא כשעת הסכנה דמיא, אינה חולי קדחת, וגם רש"י לא פירש שהיא חולי של קדחת, אלא חולי אחר הוא, ורוב החולים מן הקדחת כל הרופאים הבקאים דנים אותם לחיים, ולא למסוכנים, ואין אנו מתירים איסורים לכל מי שיש לו קדחת, שהלא לדעת כל הבקאים אין כל הקדחות מסוכנות לשעתן. ועוד דללישנא בתרא בפסחים שם מוכח, דאישתא צמירתא לאו כשעת הסכנה דמיא. עכ"ת. והובא בבית יוסף יו"ד (סוף סי' קלד).